

Research Paper

Participation Barriers Opposit of Women's Attendance in Basic Law interpretation

Dibania¹, Mohammad Kazem Kaveh Pishghadam², GholamHosein Masoud³

1- Ph. D Student, Department of Public Law, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

2- Assistant Professor, Department of Political Sciences, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran

3- Assistant Professor, Department of Public Law, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

Received: 2021/05/22

Revised: 2021/07/21

Accepted: 2021/09/23

Use your device to scan and read the article online

DOI:

10.30495/jzv.2022.28072.3580

Keywords:

Barriers, Women, Interpretation, Constitution

Abstract

Introduction: One of the desirable mechanisms for a quick and appropriate response for the increasing developments in the legal space is to create different privileges, the link between rights and rights on the one hand and politics and social life on the other, human beings and human societies with important concepts Humanity faces political and social rights, especially women's rights in society is one of the signs of civilization and human development. The events and legal affairs of the people in the society are so diverse that not even the most complete law can express the verdict of each case, so inevitably the means of interpretation must be used in order to apply the law to the cases.

Method: This research is based on a descriptive, exploratory study and with a developmental approach, applied to analyze the data from a qualitative approach and based on a combined algorithm of soft systems methodology and cognitive mapping and in a small part of Factor analysis was used, by studying the background of the subject and in-depth interviews with experts, the required dimensions and components of the subject were identified. The sample of the qualitative part of this research was selected using purposive judgmental sampling method and in order to validate the required data system was collected through a researcher-made questionnaire. Then the components were confirmed using factor analysis method.

Findings: Based on the research findings, barriers to participation on the effective presence of women in the interpretation of the constitution in four dimensions (structural, content, contextual, semantic) were developed. Conclusion: The results showed that the barriers to participation in the effective presence of women in the interpretation of the constitution in the law of the country need to be further investigated and for acceptance and cooperation by government officials and stakeholders need time. Changes and attitudes in approaches and mentalities in this field will inevitably lead to changes and evolution in laws. Also, the obtained model needs critique and opinion of legal experts, and certainly these critiques can lead to the design of a more comprehensive and perfect model than what has been presented. It is necessary to take the initiative and get out of the passive position by reviewing and scientific and theoretical jihad and at the same time formulating appropriate laws.

Citation: dibaniya, S., kaveh phisghadam, M., Masoud, G. Barriers to women's participation in influencing interpretation of the constitution. Quarterly Journal of Women and Society, 2022; 12(48): 83-102
doi: 10.30495/jzv.2022.28072.3580

***Corresponding author:** Mohammad Kazem Kaveh Pishghadam

Address: Department of Political Sciences, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran

Tell: 09171130172

Email: Pishghadam2008@gmail.com

Extended abstract

Introduction

One of the Favorite mechanisms for rapid and appropriat reply to ever increasing Changes in legal space, is making different advantages. In one hand there is linking between Law and rights, and in other hand, Political and social life, facing humans and human`s societies to important Concept of HUMAN B political and social rights and particullary. Women's Rights in sign of civility and human development events and legal matters of people in society has vast Varsity that the most Completed Law can't issue an act for every Case one by one. So, by necessity, IT seems we have to use from interpreting instrument to coincidenting acts on cases. In this study, we inquiry about this sensitive topic that, how is the Participation's barriers opposit to women's effective attendence in Basic Law interpratative, Body.

This study has done base on a descriptive discovery research and by a functional development attitude that used qualitative attitudes for analysis of data and based on the methodology complex algorithm of soft systems and in quantity unit used agent`s analyst in the way that by study and focusing on to pic's background and deep interviews by experts, finally we success to determine subject's dimensions and components samples of qualitative units of this research. Choosing by targeted judgment sampling's function and gathering via researcher's questionnaire for data system validation, that by using from agent analysis method accepted components.

based on the research findings participate barriers against women's effective presence in basic law interpretation, formulating four dimensions:

- Structural
- contents
- basic
- semantic

Conclusion

results showed that participation barriers against women's effective presence in basic law interpretation in country laws needs a more survey, and for accepting and cooperating from government's side, we need a long time. At last, transformation and changes in observation to attitudes and beliefs in this domain will be done

and achieved model needs to criticism by law experts, and absolutely this criticism can lead to design a universal algorithm that is more perfect than previous models. It's necessary that we enable innovations by review and revolution in scientific and theoretical viewpoints and at the same time editing and reform we'll-set acts about their presence and interfering in interpreting matters, one of the most important and basically ground will be manifested.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

All ethical principals applied in the research

Funding

No funding

Authors' contributions

Design and conceptualization: Sara Dibania, Mohammad Kazem Kaveh Pishghadam, GholamHosein Masoud

Methodology and data analysis: Sara Dibania, Mohammad Kazem Kaveh Pishghadam, GholamHosein Masoud

Supervision and final writing: Sara Dibania, Mohammad Kazem Kaveh Pishghadam, GholamHosein Masoud

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest.

مقاله پژوهشی

موانع مشارکت بر حضور موثر زنان در تفسیر قانون اساسی

سارا دیبانیان^۱، محمد کاظم کاوه پیشقدم^۲، غلامحسین مسعود^۳

۱. دانشجو دکتری، گروه حقوق، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

۲. استادیار گروه علوم سیاسی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران

۳. استادیار گروه حقوق، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۰۱

تاریخ داوری: ۱۴۰۰/۰۴/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۷/۰۱

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/jzv.2022.28072.3580

* **ووه‌های کیدی:**

موانع، زنان، تفسیر، قانون اساسی

چکیده

مقدمه: یکی از ساز و کارهای مطلوب برای پاسخی سریع و مناسب به تحولات روز افزون در فضای حقوقی، ایجاد امتیازات متفاوت است. پیوند حق و حقوق از یک سو و سیاست و زیست اجتماعی از سوی دیگر، انسان‌ها و جوامع انسانی را با مفهوم مهم انسانی مواجه می‌کند. حقوق سیاسی و اجتماعی و به طور خاص حقوق زنان در جامعه یکی از نشانه‌های مدنیت و توسعه انسانی می‌باشد. وقایع و امور حقوقی مردم در جامعه به حدی متنوع است که کامل‌ترین قانون نیز نمی‌تواند حکم هر مورد را بیان کند؛ لذا ناگزیر باید از ابزار تفسیر استفاده شود تا بتوان قانون را بر موارد منطبق نمود.

روش: این پژوهش مبتنی بر مطالعه ای توصیفی، اکتشافی و با رویکردی توسعه‌ای - کاربردی انجام شده است که جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از رویکرد کیفی و مبتنی بر الگوریتم ترکیبی روش شناسی سیستم‌های نرم و نگاشت شناختی و در بخش کمی از تحلیل عاملی استفاده شد. به این طریق که با مطالعه ی پیشینه موضوع و مصاحبه‌های عمیق با خبرگان، ابعاد و مولفه‌های مورد نیاز موضوع مشخص شد. نمونه بخش کیفی این تحقیق با کاربردی روش نمونه‌گیری هدفمند قضاوتی انتخاب و به منظور اعتباریابی نظام داده‌های مورد نیاز از طریق پرسشنامه محقق ساخته گردآوری شد. سپس با استفاده از روش تحلیل عاملی، مولفه‌ها تایید شد.

یافته‌ها: بر اساس یافته‌های پژوهش موانع مشارکت بر حضور موثر زنان در تفسیر قانون اساسی در چهار بعد ساختاری، محتوایی، زمینه‌ای، معنایی تدوین شد.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که موانع مشارکت بر حضور موثر زنان در تفسیر قانون اساسی، در حقوق کشور نیاز به بررسی بیشتر دارد و برای پذیرفتن و همکاری، از طرف افراد حکومتی و دست‌اندرکاران نیاز به زمان می‌باشد. تحول و تغییر نگرش در رویکردها و ذهنیت‌ها در این زمینه، لاجرم به تغییر و تکامل در قوانین منجر خواهد شد؛ همچنین مدل به دست آمده نیازمند نقد و نظر خبرگان حقوقی می‌باشد و مسلماً این نقدها می‌تواند منجر به طراحی الگوی جامع و بی‌نقص‌تر از آنچه ارائه شده است می‌گردد. از این رو، ضرورت دارد با بازنگری و جهاد علمی و نظری و در عین حال تدوین قوانین متناسب، ابتکار عمل در دست گرفته و از موضع انفعال خارج شود. بازنگری و اجتهاد در حوزه حقوق سیاسی زنان و تدوین و اصلاح قوانین متناسب با حضور آن‌ها و دخالت در امر تفسیر یکی از عرصه‌های مهم و بنیادی خواهد بود.

* **نویسنده مسئول:** محمد کاظم کاوه پیشقدم**نشانی:** گروه علوم سیاسی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران**تلفن:** ۰۹۱۷۱۱۳۰۱۷۲**پست الکترونیکی:** Pishghadam2008@gmail.com

کیفیت قشر عظیم دانش آموختگان، آگاهی های علمی، تخصصی و فنی و حقوقی بالقوه زنان ایران، قابل قیاس با این کشورها نیست. بنابراین باید این مسئله مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد که چرا زنان ایران علی رغم توانمندی های فردی اجتماعی خود تاکنون نتوانسته اند به سطوح کلان مدیریت سیاسی جامعه دست یابند. واقعیت این است که زنان برای دستیابی به مقامات بالای سیاسی، همواره دچار موانع اجتماعی، سیاسی، حقوقی، عرفی و فرهنگی بوده اند. آنان نه تنها نمی توانند به عنوان سفیر، قاضی، دادستان، وزیر و رئیس جمهور انتخاب شوند، بلکه حتی زنان ایران تاکنون موفق نشده اند در هیچ یک از ارکان ستادی حکومت سهم درخور و شایسته ای را به خود اختصاص دهند. هم اکنون از بین ۲۹۰ نماینده مجلس تنها ۸ زن حضور دارند؛ در حالی که در افغانستان ۲۵ درصد نمایندگان مجلس را در سال ۱۳۸۵ زنان تشکیل داده اند. به طور کلی میانگین تعداد نمایندگان زن مجلس در ایران از دوره اول تا دوره هفتم به ۱۰ درصد تعداد نمایندگان نیز نمی رسد. آمار مقایسه ای منتخبین دوره اول و دوم انتخابات شوراهای اسلامی کشور نیز مؤید همین مسئله است. برای مثال در شهر تهران باوجود رشد آگاهی و سطح تخصص و دانش زنان، در دوره اول تنها ۳/۲۶ درصد و در دوره دوم ۴/۵۹ درصد اعضای شوراها زن بوده اند. به نظر می رسد تعداد اندک نمایندگان زن در پارلمان ایران و شوراهای شهر به ضعفها و نارسایی های اجتماعی- فرهنگی ایرانیان باز می گردد (۱).

امروزه زنان ما خواهان آن هستند که در مراحل مختلف برنامه ریزی و تصمیم گیری های استراتژیک و کلان ملی مانند تفسیر قانون هم حضور جدی و فعال داشته باشند. چرا که حضور زن در جامعه و افزایش مشارکت اجتماعی- سیاسی او یک امر واقع و مقبول است. حضور و مشارکت اساسی زن در جامعه و آزادی اندیشه او نشان رشد جوامع و عقلانیت آن است. در حکومت های دموکراتیک و ایده آل، معیار شایستگی، توانمندی و کارآمدی به عنوان مهمترین ملاک انتخاب کارگزاران حکومتی تلقی می شود. در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران کسب مناصب سیاسی و حکومتی الا در چند مورد خاص، برای زنان به رسمیت شناخته شده است. در موارد محدود عمدتاً ناشی از تأثیر نگرش های مردسالارانه که محدودیتهایی برای زنان اعمال شده برداشت ها و تلقی های سنتی برخی از فقها است. قوه مقننه متشکل از دو نهاد پارلمان (مجلس شورای اسلامی) و شورای نگهبان می باشد. در بخش پیشین با استناد به اصول قانون اساسی اشاره شد که زنان نیز به عنوان کاندیدا و منتخب در مجلس شورای اسلامی می توانند حضور داشته باشند. براساس اصل نود و یکم قانون اساسی حتی معنی برای حضور زنان در

مشارکت سیاسی اجتماعی زنان در کشورهای در حال توسعه و بسیج آن ها در قالب مشارکت مؤثر و سازمان یافته در فرآیند توسعه پایدار جایگاه ویژه ای دارد. براساس آمارهای رسمی کشور، بیش از نیمی از جمعیت ۷۰ میلیونی جامعه ایران را زنان تشکیل می دهند. مشارکت زنان در جامعه بدان جهت از ارزش و اعتبار برخوردار است که زمینه را برای ایجاد توسعه پایدار مهیا می سازد. اصلی ترین وظیفه هر ایرانی به ویژه زنان، رسیدن به سرچشمه های دانایی است. چرا که «تنها با خردورزی افراد جامعه است که آن جامعه به سوی خیر و نیکی هدایت می شود». طی چند دهه گذشته جامعه زنان تحولاتی را از سر گذرانده است. با افزایش آگاهی آنان توانمندی های خود را ارتقا داده اند و دیگر نمی توان زنان را در حاشیه مناسبات سیاسی- قانونی و اجتماعی نگه داشت. امروز مصلحت اندیشی های موجود درباره حضور و مشارکت در مدیریت های کلان، جامعه را به چالش کشیده است. در حال حاضر بر اساس گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۰۱ برنامه عمران سازمان ملل متحد، ۶۰ درصد از ورودی دانشگاه ها زنان بوده اند. از ۲۵۰۰ سازمان غیردولتی در ایران ۱۲ درصد به صورت جنسیتی اداره می شوند. در سال ۱۳۵۵ نرخ باسوادی در میان زنان تنها ۳۶ درصد بود که در سال ۱۳۷۵ این نسبت به ۷۲ درصد افزایش پیدا کرده است. امروزه این نسبت از ۸۴ درصد هم فراتر رفته است. موفقیت های دختران در المپیادهای مختلف علمی، ادبی و توانمندی های بالقوه روزافزون بانوان در عرصه های مختلف مدیریتی و حقوقی نشان دهنده خود باوری و آمادگی حضور قاطع زنان در صحنه اجتماع است. با این وجود علی رغم ارتقاء آگاهی های اجتماع و دانش و مهارت های تخصصی، هنوز هم زنان سهم قابل توجهی در سطوح کلان مدیریتی کشور ندارند. طبق آخرین آمار منتشره از سوی سازمان ملل (۲۰۰۸)، سهم زنان ایران در مدیریت و قانونگذاری کشور ۱۶ درصد اعلام شده است. این در حالی است که کشورهایی چون فیلیپین، آنگولا، جزایر کایمان، مغولستان به ترتیب ۵۸ درصد، ۵۲ درصد، ۵۱ درصد و ۵۰ درصد بالاترین سهم را دارند. رتبه جهانی ایران در میان ۱۲۰ کشور مورد بررسی، ۱۰۱ تعیین شده است. در جولای ۲۰۰۸ تنها در ۵ کشور، سهم زنان در مدیریت و قانونگذاری ۵۰ درصد و بالاتر بوده است. پائین ترین سهم متعلق به کشور پاکستان با ۳ درصد، قطر ۵ درصد، عمان و عربستان سعودی ۹ درصد و امارات متحده عربی ۸ درصد است. بدین ترتیب ملاحظه می شود که وضعیت ایران بیش از همه، به وضعیت پائین ترین کشورها تمایل و نزدیکی دارد. این در حالی است که کمیت و

شورای نگهبان وجود ندارد. براساس اصل یاد شده ترکیب شورای نگهبان - شش نفر از فقهای عادل و آگاه به مقتضیات زمان و مسائل روز - انتخاب این عده با مقام رهبری است (۲). شش نفر حقوق دان در رشته های مختلف حقوقی از میان حقوق دانان مسلمانی که به وسیله ی رئیس قوه ی قضائی به مجلس شورای اسلامی معرفی می شوند و با رای مجلس انتخاب می گردند. اگر چه در عمر جمهوری اسلامی ایران هیچ زنی به مقام های یاد شده در شورای نگهبان دست نیافته؛ ولیکن در شرایط اعلامی برای احراز سمت فقها و حقوقدانان، برای زنان منع قانونی وجود ندارد. به این نکته می باید توجه نشان داد که زنان می توانند در حوزه فقاقت به درجه اجتهاد رسیده و جزو فقها محسوب شوند، کما اینکه برخی از مجتهدان و فقهای زن را بعد از انقلاب اسلامی شاهد بودیم، پس زنان به عنوان نیمی از نیروی انسانی موجود در جوامع بشری که خود یکی از مهم ترین منابع توسعه اند، نقشی به سزا در توسعه جوامع انسانی ایفا می کنند. مردان تاکنون نخواسته اند و یا نتوانسته اند از منافع زنان به گونه کافی حمایت نمایند. در نتیجه مشارکت زنان در همه فعالیت های اجتماعی، مانند عرصه سیاست و حقوقی ضروری است، به گونه ای که می توان گفت نقش اقلیت داشتن زنان در امور سیاسی موجب عقیم ماندن دموکراسی در جامعه می شود.

در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران علاوه بر مناصب مدیریت، در مناصب دیگری نظیر عضویت در مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای عالی امنیت ملی، شورای بازنگری در قانون اساسی، ریاست بر سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، عضویت در مجلس خبرگان رهبری براساس اصول قانون اساسی، حضور، عضویت و ریاست زنان منع قانونی ندارد. در قانون اساسی احراز چنین مسئولیتهای خطیر سیاسی با محدودیت قانونی روبرو نیست؛ اگر چه تا به حال در مناصب کلیدی یاد شده حضور زنان را شاهد نبوده ایم. مسائل مرتبط با زنان در طول تاریخ و خصوصا در سده های اخیر از اهمیت فراوان و در خور توجهی برخوردار بوده است. بر اساس یافته های حاصل از این پژوهش در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به جز چند مورد از جمله کسب مقام رهبری، ریاست جمهوری و قضاوت، حقوق سیاسی زنان در کسب بقیه مناصب سیاسی زنان و نیز مشارکت سیاسی آنان، به رسمیت شناخته شده و از نظر قانون، محدودیتی برای احراز این حقوق وجود ندارد. محدودیت ها و محذورات رخ داده در عرصه عمل و در طول حیات جمهوری اسلامی ایران، عمدتا ناشی از فرهنگ مردسالار و سنت بی اعتمادی و کم توجهی به ظرفیت ها و توانایی هایی زنان در ساحت عمومی و سیاسی است. البته نگرش و برداشت سنتی و فقهی برخی فقها و سیطره ذهنیت

سنت گرایانه فقهی از شریعت در تدوین و تفسیر قانون اساسی، در محدود کردن برخی از حقوق سیاسی و اجتماعی زنان موثر است. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نسبت به قانون اساسی مشروطه و نسبت به سنت دینی و فقهی قدمایی در ایران و شیعه، گام های بسیار نوآندیشانه و مترقیانه را در نگاه به حقوق سیاسی زنان برداشت، ولیکن با اجتهادهای نوآندیشانه و در رویارویی معقول، منطقی و انتقادی با دنیای تجدد و دستاوردهای بشری می توان به توسعه و تعمیق حقوق زنان و از میان برداشتن موانع قانونی فراروی آن امیدوار بود. تحول و تغییر نگرش در رویکردها و ذهنیت ها، لاجرم به تغییر و تکامل در قوانین منجر خواهد شد. امروزه روز که موج عظیم و بنیان برافکن مدرنیته، پسا مدرنیته، جهانی شدن و مفاهیمی چون حقوق بشر، موج برابری خواهی و دموکراسی خواهی و... مناطق مختلف جهان را در نوردیده و جمهوری اسلامی ایران را با چالش های جدی مواجه ساخته، ضرورت دارد با بازنگری و جهاد علمی و نظری و در عین حال تدوین قوانین متناسب، ابتکار عمل در دست گرفته شده و از موضع انفعال خارج شد. بازنگری و اجتهاد در حوزه حقوق سیاسی زنان و تدوین و اصلاح قوانین متناسب با آن یکی از عرصه های مهم و بنیادی خواهد بود. یکی از این موارد توجه به موانع پیش روی زنان در تفسیر قانون اساسی می باشد. همچنین مشارکت سیاسی می تواند در دو سطح توده (مانند شرکت در انتخابات، عضویت در احزاب و انجمن ها و تجربه های اجتماعی) و نخبگان (حضور در مجلس، قوه مجریه و داشتن مناصب عالی) معنا یابد؛ ولی در هر صورت، در بین اقشار مختلف جامعه اعم از زن و مرد همواره مطرح بوده است. هر جامعه ای برای تحقق اهداف توسعه گرایانه، بایستی از تمامی منابع انسانی خود بهره گیرد. زنان هر جامعه، نیروی محوری و بنیادی محسوب می شوند که اشتغال و فعالیت آنان دوشادوش مردان به عنوان بخشی از جمعیت فعال جامعه، تأثیر فراوانی در رشد، توسعه و سازندگی جامعه دارد؛ ولی هنگامی که حضور زنان در فرآیند مشارکت سیاسی به گونه ای است که همانند رأی دهندگان سر به راه، تنها در روز رأی گیری پای صندوق ها حضور پیدا می کنند این امر، سبب ایجاد یک بحران یا آسیب اجتماعی در جامعه می گردد. اگر چه زنان ایران، نقش فعال و سازنده ای در شکل گیری و نهادینه شدن روند انقلاب اسلامی داشته اند، ولی آنچنان که شایسته است از سهم متناسب در ساخت قدرت سیاسی برخوردار نشده اند و در مواضع و تصمیم گیری ها و مناصب قدرت، حضوری کم رنگ دارند. (۲)

دفتر توسعه انسانی سازمان ملل متحد در آخرین گزارش خود (۲۰۰۹) اقدام به تهیه گزارشی از اقدامات کشورهای تحت مطالعه پیرامون میزان پایبندی و اهتمام دولت ها در زمینه تحقق اهداف

این حیث بین زنان با مردان تفاوتی نیست، اما می توان حضور اندک زنان را در مجلس شورای اسلامی به وضوح مشاهده نمود که زنان از قابلیت سیاسی کمتری نسبت به تعداد نمایندگان مرد در مجلس برخوردارند و این چالش‌هایی را در مسیر توانمندسازی زنان در سطح تصویب قانون قوه مقننه به وجود آورده است.

مقامات و سازمان مجری قانون اساسی برای تفسیر، ناگزیر از مراجعه به این شورا می‌باشند. در الفاظ و معانی اصل شورای نگهبان به موجب اصل ۹۹ قانون اساسی شورای نگهبان نظارت بر انتخابات مجلس شورای خبرگان رهبری ریاست جمهوری مجلس شورای اسلامی و مراجعه به آرای عمومی و همه پرسی را بر عهده دارد. بنابراین مقامات و سازمان‌های مجری قانون اساسی برای تفسیر، ناگزیر از مراجعه به این شورا می‌باشند. در الفاظ و معانی اصل ۹۱ قانون اساسی اثری از شرط جنسیتی مشاهده نمی‌کنیم؛ لذا زنان برای حضور در ترکیب شورای نگهبان مانع قانونی پیش رو ندارد. بنابر بند یک و دو اصل ۹۱ صفات ۶ نفر از اعضای شورا به گونه‌ای تعریف شده که اجازه می‌دهد زنان شایسته و واجد شرایط را که هم فقیه باشد و هم عادل و آگاه به مقتضیات زمان و مسائل روز برگزید. در کشوری که بیش از نیم قرن، از زنان در حرفه و کالت دادگستری حق اشتغال دارند و تا سالها بر مسند قضاوت تکیه زده بودند و اینکه در تمام سازمان‌ها و نهادهای دولتی و خصوصی در مقام مشاور حقوقی حضور دارند، ورودشان به شورای نگهبان در جمله حقوقدانان عضو شورا کاملاً میسر است اما از آنجا که تاکنون شاهد حضور زنان در شورای نگهبان نبودیم باید آن را نیز در فرصت موانع شبه قانونی توانمندسازی زنان جای داد. *ریاست قوه قضاییه که در ایجاد امنیت و فردی و اجتماعی نقش مهم و تاثیرگذاری دارد بنابراین قانونگذار در جریان تدوین و تصویب قانون اساسی ذکوریت را برای تصدی ریاست قوه قضاییه ضروری ندانسته است زیرا اولاً ریاست قوه یک پست اداری است و ثانیاً به فرض قضایی بودن دلایل فقهایی که قائل به شرط مذکور هستند در نظر قانونگذار مواجه نبوده است. اصل صد و پنجاه و هفت قانون اساسی با توجه به این موضوع که تاکنون ریاست این گروه در اختیار بانوان قرار نگرفته است می‌توان آن را نیز در شمول موانع شبه قانونی در مسیر توانمندسازی زنان قرار داد. مجمع تشخیص مصلحت نظام بر اساس اصل ۱۱۲ قانون اساسی درصدی زنان در این مجمع مانع قانونی ندارد اصل ۱۱۲ قانون اساسی بر دو محور کارشناسی و مشاور استوار است که در نظام اسلامی برای زنان تجویز شده؛ بنابراین قوانین داخلی ایران برای عضویت زنان در مجمع تشخیص مصلحت نظام مانع ایجاد نکرده است اما تاکنون هیچ زنی نتوانسته در جایگاه مجمع تشخیص مصلحت نظام قرار گیرد.

برنامه‌های توانمندسازی جنسیتی نموده که در آن به میزان مشارکت و دخالت زنان در سیاست توجه ویژه‌ای شده است. بر اساس نتایج به‌دست آمده از تحقیقات انجام گرفته در کشورهای خاورمیانه، حضور زنان در عرصه سیاسی و نیز مشارکت سیاسی آنان نسبت به مردان پایین بوده است که دلایل آن، بسیار و شاید مهم ترین آنها مردسالارانه بودن ساختار سیاسی کشورهای خاورمیانه و همچنین محدودیت‌های عرفی و شرعی باشد که مانع از حضور پررنگ و چشمگیر زنان در عرصه‌های گوناگون می‌شود و مهم تر از همه طرز نگرش جامعه نسبت به حضور و فعالیت زنان در عرصه‌های مختلف، میزان مشارکت زنان را تحت تاثیر قرار می‌دهد بر همین اساس، ایران از حیث مشارکت زنان در امور سیاسی و اصلی حقوقی وضع مطلوبی ندارد. براساس پژوهش‌های انجام یافته، زنان نسبت به مردان آگاهی سیاسی کمتری دارند و در مقایسه با مردان به اصول سیاسی بی‌اعتناترند. در ملاک‌هایی چون نسبت درصد کرسی‌های پارلمانی در اختیار زنان، نسبت درصد زنان مدیر در مجموعه مدیران کشور، نسبت درصد زنان متخصص و حرفه‌ای در مجموعه شاغلان متخصص کشور و نسبت درصد سهم زنان از درآمد تحقق یافته، بانوان اوضاع مناسبی ندارند و در مقیاس دسترسی‌شان به ساخت قدرت، بسیار ضعیف هستند. نتایج تحقیقات انجام شده در ایران نشان می‌دهد که مشارکت سیاسی زنان، اغلب منفعلانه و در سطح توده است. همچنین در قانون اساسی دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی تضمین نماید؛ بر این اساس همه افراد ملت اعم از زن و مرد به طور یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند. اما با توجه به تأکید قانون اساسی بر حقوق برابر شهروندان زنان و مردان هم چنان موانع شبه قانونی در مسیر توانمندسازی زنان در عرصه مشارکت سیاسی در صحنه ملی به چشم می‌خورد. اینجا به برخی از این موارد اشاره می‌نماییم. (۴) در مجلس خبرگان، موانع قانونی زنان به صراحت ذکر نشده است به گونه ای که برای عضویت در خبرگان منتخب مردم ذکوریت شرط نشده است اما به موجب ماده ۲ قانون انتخابات خبرگان یکی از شرایط اجتهاد ذکر شده که مرد بودن را متبادر به ذهن می‌کند، حال آنکه ذکوریت شرط اجتهاد و مرجعیت نیست و رسیدن به حد اجتهاد، احراز نوع تخصص است که به زن یا مرد اجازه می‌دهد در حوزه تخصص خود فعال باشند. در دوره اول بازنگری مجلس خبرگان فقط یک زن حضور یافته است. در یکی از دوره‌های دیگر زنان توانستند کاندید شوند؛ در نتیجه زنان از احراز این مناصب معروف شدند و این از موانع شبه قانونی حضور زنان در خبرگان است. در قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی نیز شرط جنسیت در نظر گرفته نشده است و از

جمهوری اسلامی ایران با بسیاری از قوانین دیگر کشورها، از جهت تفاوت در مبانی و اهداف سیاسی و اخلاقی که ریشه در اقتضانات خاص نظام حقوقی کشور به ویژه دینی بودن آن دارد، نیازمند شناسایی ضوابط و چارچوب الزامات تفسیری خاصی است که مشروعیت قانون ثمره مطابقت این اصول با بنیانهای نظام حقوقی کشور است، زیرا قاعده مندی و روشمندی به کارگیری اصول و بایسته های تفسیری، مانع دخالت سلاطین مفسر و سوء استفاده از صلاحیت وی در تفسیر قانون است و شاخصی نظری برای مشروعیت سنجی قانون تلقی می شود. (۴) حال زنان به طور غیرمستقیم در تعیین شش نفر حقوقدان شورای نگهبان مشارکت دارند اما به طور مستقیم نمی توانند در تحلیل و تفسیر کمک نمایند. حضور و مشارکت زنان در احراز سمت نمایندگی مجلس شورای اسلامی، هم قابل توجه و مفید بوده است و هم نشان دهنده فراهم بودن زمینه فعالیت برای زنان در عرصه قانون گذاری که به همین دلیل به این موضوع پرداخته شد که چگونه می توان از این امر در تفسیر قانون سود برد و باید تاریخچه حضور زنان در مجلس را به فال نیک گرفت.

حال باتوجه به مطالب گفته شده می توان گفت هر قاعده حقوقی در مقام اجرا نیازمند تفسیر است و این در حالی است که این قواعد به دلایلی چون اجمال و ابهام تاب تفاسیر گوناگونی دارند. قانون اساسی به جهت عمومیت، کلان نگری و سختی بازنگری در آن، در مواردی جای تفسیر بیشتری نسبت به سایر قوانین را دارد. لذا برای رفع ابهام و اجمال و تعارض و سکوت و نقص قانون اساسی در نظام حقوقی کشورهای مختلف مراجعی جهت تفسیر در نظر گرفته شده است. در این بین به کارگیری روشی کارآمد برای تفسیر قانون اساسی به منظور جلوگیری از اختلافات بین قوا و حل معضلات و جلوگیری از تغییرات سریع قانون اساسی و در پی آن در معرض اضمحلال قرار گرفتن موجودیت نظام حاکم ضروری می نماید. بررسی رویکردهای تفسیری در نظام های حقوقی می تواند تناسب فنون و روش های به کار رفته در تفسیر با رویکردهای کلی تفسیر را به نمایش بگذارد. بدیهی است که بر این اساس می توان تفاسیر شورای نگهبان را نیز مورد تحلیل قرار داد. رویه تفسیری شورای نگهبان نیز بر این مسئله دلالت می کند که اراده ی قانونگذار اساسی و نیز ضابطه های شرعی، پایه های اصلی تفسیر قانون اساسی را تشکیل می دهند. در این مجال بدواً به دنبال موانع حضور زنان در این تفسیر هستیم. پژوهش حاضر در پی یافتن پاسخ به این سوال اساسی است که:

- ۱- چرا در جامعه ایرانی زنان کمتر در این زمینه مشارکت دارند؟
- ۲- موانعی که در این راستا می توان از آنها سخن به میان آورد، کدامند؟

در تاریخ انقلاب اسلامی ایران رویدادهای عظیم و پرافتخاری وجود دارد که هر یک از منزلتی خاص برخوردار است. یکی از پرآوازه ترین آنها تدوین اولین قانون اساسی جمهوری اسلامی و تصویب نهایی آن در روز ۲۴ آبان ۱۳۵۸ به عنوان یک روز به یاد ماندنی در تاریخ ملت ایران و سند افتخاری است که ملت با به نمایش گذاشتن صحنه های ایثار و فداکاری و با مشارکت بی سابقه مصوبات قانون اساسی تدوین شده از سوی خبرگان ملت را تأیید نمود. پاسداری از ارزشهای دینی و ملی و حفظ خونهای شهداء و تثبیت نظام جمهوری اسلامی بیش از هر زمانی در گرو پاسداری از قانون اساسی است، قانون اساسی که حاوی خالصانه ترین ابعاد مادی و معنوی است و نمودهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی براساس اصول و معیارهای اسلامی و ارزشهای الهی و دینی ترسیم گردیده و مظهر تجلی اراده ملتی مسلمان می باشد که همچو نوری از قلب و احساسات پاک مردم مخلص تبلور یافت. مرحله وقوع حقیقی عظمت و مجد ملت مسلمان ایران در آذر ماه ۱۳۵۸ در صف های طولانی و فشرده ملت تجلی یافت. از مهمترین ویژگی های قانون اساسی این است که پایه های آن بر توحید، نوبت، معاد، امامت، و عدل استوار است و سرچشمه اش کلام خدا و روش آن سنت اولیاء است. قانون اساسی جمهوری اسلامی با هدف تحکیم پایه های حکومت اسلامی و ادامه دهنده ی طرح نوین نظام حکومتی، ماحصل تلاش خبرگان ملت و معرف نهادهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه ی ایران بر اساس اصول و ضوابط اسلامی است. (۶) مطابق قانون اساسی یکی از وظایف شورای نگهبان تفسیر این قانون اساسی است. تفسیر در لغت به معنای «پرده برداری و کشف مُراد از لفظ مشکل» «اظهار معنای معقول از یک کلام یا کلمه» و ... آمده است. بنابراین، تفسیر، پرده برداشتن از غوامض و مشکلات یک لفظ یا یک جمله و برگرفتن نقاب از چهره آن است.

به تعبیر دیگر، «تعیین معنی درست و گستره قاعده حقوقی را تفسیر آن قاعده می گویند.» در بیان دیگری از معنای حقوقی تفسیر می توان گفت: «تفسیر عبارت است از پرده برداشتن از مقصود قانون گذار». برای این کار، مفسر از اصول منطقی، مقررات و قواعد ادبی، سوابق تاریخی و نیز مذاکرات قانون گذار استفاده می کند. شورای نگهبان نیز در یکی از نظریات خود تفسیر را تعریف کرده است. تعریف تفسیر از نظر شورای نگهبان چنین است: «مقصود از تفسیر، بیان مراد مقنن است؛ بنابراین تفسیق و توسعه قانون در مواردی که رفع ابهام قانون نیست، تفسیر تلقی نمی شود.» ضرورت تفسیر سؤالی که ممکن است به ذهن خطور نماید، این است که اصولاً چه نیازی به تفسیر قانون اساسی وجود دارد؟ نباید اجازه داد که به بهانه تفسیر، اصول قانون اساسی دستخوش تغییر و دگرگونی شود. (۲) در اینجا تمایز قانون اساسی

پیشینه و سوابق نظری پژوهش نشان داده است که منابع مرتبط علمی در رابطه با موضوع کم است. به برخی از عمده ترین منابع مرتبط با موضوع پژوهش در جدول یک اشاره شده است که در ذیل به آن ها پرداخته می شود.

جدول ۱- پیشینه و سوابق نظری پژوهش

ردیف	نویسنده	نتایج
۱	عامری وهمکاران (۱۳۹۳)	نشان دادند میزان نقش و مشارکت زنان در جامعه به ویژه در زمینه های فرهنگی، اجتماعی تا حد زیادی به برخورد و نگرش آن جامعه نسبت به زنان بستگی دارد. در صورتی که به زن به عنوان نیروی فعال و سازنده نگریسته شود، حضور و مشارکت حقیقی زنان در عرصه های مختلف فعالیت ها افزایش می یابد. مشارکت فعال زنان، در فعالیت های فرهنگی جامعه مساله ای است که از دیر باز با موانع و مشکلات فراوانی روبه رو بوده است. به طوری که این موانع در قالب های مختلف فرهنگی، اجتماعی، مذهبی و ... جلوه نموده است و هر کدام می توانند در میزان مشارکت زنان در فعالیت ها موثر باشند. از این رو هدف از پژوهش بررسی تاثیر فرهنگ مردسالاری و «رسانه های همگانی با تاکید بر برنامه های تلویزیون شهر بود. یافته های پژوهش نشان داد که نقش مردسالاری، به عنوان مانع مشارکت زنان در فعالیت های فرهنگی، بالاتر از سطح متوسط بوده است. همین طور برنامه های تلویزیون بیش از حد متوسط به عنوان مانع مشارکت زنان نقش داشت.
۲	استفیدار زاده ملکی، شهرام (۱۳۹۳)	یکی از مهمترین مسائل هر جامعه، رشد و توسعه اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی آن جامعه میباشد، که به لحاظ اهمیت و اعتبار خاصی که دارد، معمولاً در رأس دستور کار دولت ها قرار میگیرد. یکی از شاخصه های مهم توسعه هر کشوری مشارکت مردم در امور جامعه است. جامعه انقلابی ایران بعد از جنگ تحمیلی، گام در توسعه ی کشور برداشته است. بدین لحاظ، تجهیز جامعه و افراد آن برای نیل به هدف توسعه یک ضرورت انکارناپذیر است و در این میان، حضور فعالانه افراد در صحنه های مختلف جامعه برای رسیدن به چنین هدفی بسیار مهم و حیاتی میباشد. زنان، به عنوان نیمی از نیروی انسانی موجود در جوامع بشری، که خود یکی از مهمترین منابع توسعه اند، میتوانند نقشی به سزا در توسعه ی جوامع انسانی ایفا کنند. این مقاله با استفاده از روش کتابخانه ای و با تحلیل اطلاعاتی که به صورت فیشبرداری جمع آوری شده؛ سعی کرد با بهره گیری از منابع دینی و نظرات و دیدگاه های اندیشمندان حوزه علوم اجتماعی به مطالعه و بررسی عوامل مؤثر در افزایش مشارکت سیاسی و اجتماعی زنان در جامعه بخصوص در انتخابات بپردازد.
۳	عباسی بنا و مصفا (۱۳۹۰)	به بررسی، وضعیت مشارکت سیاسی زنان را طی سال های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۴ در پرتو نظریه توانمندسازی زنان مورد مطالعه پرداختند. این نظریه شامل پنج مرحله رفاه، دسترسی، آگاهی، مشارکت و کنترل بود. پژوهش با استفاده از آمار و نمودارهای موجود، سعی در تحلیل کمی وضعیت مشارکت سیاسی زنان در دوره فوق داشت. نتیجه بدست آمده از تحقیق به طور اجمالی بیانگر آن است که در این دوره، مشارکت سیاسی به طور کلی از نظر کمی افزایش داشت که عمدتاً در عرصه های خرد و میان -مدیریتی سیاسی بود. ولیکن در ارتقا به مرحله نهایی «کنترل نظریه توانمندسازی زنان» توفیق نداشت.
۴	جدیری وهمکاران (۱۳۹۷)	نشان دادند یکی از شاخص های اساسی توسعه پایدار؛ مشارکت سیاسی زنان در عرصه های کلان تصمیم گیری های سیاسی و مدیریتی است؛ بنابراین هر کشوری باید تلاش کند که موانع مشارکت زنان را مرتفع سازد. این پژوهش باهدف پاسخ به این پرسش کلی نگاشته شده است که موانع ایفای نقش زنان در عرصه تصمیم گیری های سیاسی و مدیریتی چیست. نمونه آماری این پژوهش را ۲۰ نفر از زنان نماینده ده دوره مجلس شورای اسلامی تشکیل دادند بر اساس یافته های پژوهش در رابطه با مقولات مختلف از جمله: موانع مشارکت زنان در عرصه تصمیم گیری سیاسی و مدیریتی عوامل مختلف ساختاری و فرهنگی ذکر شده است؛ مهمترین علت عدم حمایت زنان از هم عوامل اخلاقی (اعتماد به نفس، تنگ-نظری و)، ذکر شده است. اصلاح یا تغییر قوانین نسبت به سازمان های مدنی، به عنوان روش نهادی حمایت از زنان بیشتر در اولویت بوده است. در مورد راهکارهای حمایتی نیز عوامل فکری و فرهنگی، ساختاری و قانونی بیشتر اشاره شده است؛ مهمترین اقدام در این زمینه حذف نگاه جنسیتی است؛ شرط شایسته سالاری و توانمندی در رابطه با مقوله شروط ایفای نقش بیشترین فراوانی را داشته است. پژوهشگر در مجموع ۴ مقوله اصلی، ۲۰ مقوله فرعی اول و ۵۸ مقوله فرعی دوم و ۴۰۳ عبارت معنایی را شناسایی نمود و بصورت نمودار ترسیم و تحلیل کرد.

مشارکت سیاسی به عنوان یکی از شاخص‌های عمده توسعه تلقی می‌شود. زنان به عنوان بخشی از سرمایه‌های انسانی هر جامعه، با مشارکت سیاسی خود می‌توانند نقش تعیین کننده‌ای در اداره کشور داشته باشند. هدف از این تحقیق، بررسی جامعه شناختی برخی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت سیاسی زنان در جامعه بود. روش پژوهش، پیمایشی و جامعه آماری آن، کلیه زنان بین سنین ۶۴-۱۸ سال ساکن استان آذربایجان شرقی بود. حجم نمونه ۱۰۸۰ نفر بوده که به روش نمونه گیری چند مرحله‌ای انجام شد. متغیرهایی که تأثیر آنها بر مشارکت سیاسی زنان مورد سنجش قرار گرفته عبارتند از: خاستگاه اجتماعی و اقتصادی خانواده، عضویت و فعالیت فرد در انجمن‌ها، فعالیت والدین و دوستان فرد در انجمن‌های مختلف، تمایل فرد به مشارکت، تمایل والدین و دوستان فرد به مشارکت. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که از بین این متغیرها، متغیر فعالیت فرد در انجمن‌ها بیشترین تأثیر و تمایل والدین فرد به مشارکت، کمترین تأثیر را بر مشارکت سیاسی زنان داشته است.

کلاری و حاجی (۱۳۹۱)

۵

در مقاله‌ای تحت عنوان «موانع مشارکت سیاسی زنان» به شکاف‌های موجود در جامعه ایران از جمله شکاف جنسی اشاره کرده و آن را به عنوان نوعی شکاف ساختی مطرح کرده و معتقد است که براساس این شکاف: اولاً در جامعه سنتی که زنان تابع شوهران خود هستند و نقش سیاسی ندارند، این شکاف فعال نیست، ثانیاً در جامعه نوین، تحولات گسترده اجتماعی موجب فعال شدن این شکاف در قبال درخواست حق رأی و نمایندگی در ستادهای پارلمانی و مواردی از این قبیل می‌شود، و ثالثاً در جوامع در حال گذر این شکاف نیمه فعال است؛ بدین معنی که گاه برحسب حضور و تلاش‌های سایر شکاف‌ها، همچون جناح‌بندی‌های سیاسی فعال، به تراکم می‌گراید و زمانی از فعالیت باز می‌ایستد.

سمانه بیازی (۱۳۹۸)

۶

نشان داد که مهم ترین سطوح مشارکت سیاسی زنان از پایین تا بالاترین سطح مشارکت را می توان در پنج مورد زیر خلاصه کرد:

(۱۳۹۵)

۷

- ۱- رای دادن و شرکت در گزینش و انتخاب سیاسی و اجتماعی
- ۲- آزادی بیان و شرکت در تشکل های فعالان سیاسی و نقد و ارزیابی عملکرد نهادها و مسئولان و ساختار حکومتی
- ۳- دخالت و مشارکت در تغییرات و اصلاحات درون ساختاری
- ۴- نامزد پست ها و کرسی های سیاسی شدن و فعالیت آزاد انتخاباتی
- ۵- اقدام و عمل برای تغییر بنیادین نهادها و ساختارهای نظام حکومتی

ناظم زادگان (۱۳۹۵)

روش شناسی

از بین پاسخگویان به سوال میزان تحصیلات ۲ درصد کارشناس، ۴۷/۶ درصد کارشناس ارشد و ۴۳/۵ درصد دکتری و سایر موارد ۴/۱ درصد بودند. بیشترین تعداد پاسخگویان دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و کمترین تعداد کارشناسی بدون در نظر گرفتن افراد بدون پاسخ بود. از بین پاسخگویان به سوال مربوط به وضعیت تاهل نشان داد که حدود ۶۵ درصد افراد مجرد و حدود ۳۵ درصد متاهل بودند. از بین پاسخگویان به سابقه کار ۱۲/۲ درصد ۵ سال و کمتر، ۲۳/۸ درصد ۶ تا ۱۰ سال، ۲۳/۱ درصد ۱۱ تا ۱۵ سال و ۷/۵ درصد ۱۶ تا ۲۰ سال و ۷/۵ درصد بالاتر از ۲۰ سال سابقه کار داشتند. بیشترین تعداد ۶ تا ۱۰ سال سابقه خدمت و کمترین تعداد ۱۶ تا ۲۰ سال بدون در نظر گرفتن افراد بدون پاسخ بود.

پژوهش مبتنی بر مطالعه ای توصیفی- اکتشافی و با رویکردی توسعه‌ای - کاربردی انجام شده است. در تحقیق حاضر به منظور بررسی موانع مشارکت بر حضور موثر زنان در تفسیر قانون اساسی در زمینه موانع از روش کیفی نگاشت شناختی و ترکیب آن با سیستم‌های نرم استفاده شده است، جهت بررسی روایی سازه ای پرسشنامه و تایید ابعاد در نظر گرفته شده از روش تحلیل عاملی استفاده شده است. به منظور تعیین ضریب قابلیت اعتماد از ضریب آلفای کرونباخ استفاده که این روش برای محاسبه‌ی همبستگی درونی ابزار اندازه گیری پرسشنامه به کار رفت. همچنین از آزمون فریدمن برای رتبه بندی عوامل استفاده شد، تحلیل ها در نرم افزار SPSS و SMART-PLS انجام گرفت.

بخش استنباطی

از آنجایی که برای بررسی موانع مشارکت بر حضور موثر زنان در تفسیر قانون اساسی مقدار پایایی تأثیر گذار است لذا به آن پرداخته شد.

پایایی مقیاس

برای برآورد پایایی اولیه از روش آلفای کرونباخ استفاده و ضریب آن برای سوالات در جدول زیر بدست آمد.

بخش توصیفی

شرح خلاصه ویژگی دموگرافیک

بر اساس اطلاعات به دست آمده از بین پاسخگویان به سن ۹/۵ درصد بین ۲۰ تا ۳۰ سال، ۶۱/۲ درصد بین ۳۱ تا ۴۰ سال، ۲۵/۲ درصد بین ۴۱ تا ۵۰ سال، ۲/۷ درصد بالای ۵۱ سال بودند. بیشترین تعداد پاسخگو در گروه سنی ۳۱ تا ۴۰ و کمترین تعداد در گروه سنی ۵۱ سال به بالا بدون در نظر گرفتن افراد بدون پاسخ بود.

جدول ۲- نتایج آزمون پایایی

ردیف	تعداد آیت‌ها	نتایج	ضریب آلفای کرونباخ
۱	۴۵	کل پرسشنامه	۰/۸۹

تحلیل عاملی اکتشافی

چهار مرحله آزمون: کفایت نمونه گیری، تشکیل ماتریسی از ضرایب همبستگی، استخراج عامل‌ها از ماتریس همبستگی و چرخش عامل‌ها به منظور به حداکثر رسیدن رابطه متغیرها و عامل‌ها که مقدار آن‌ها باید بیش از ۰/۵ باشد.

آزمون کفایت نمونه گیری

از آنجا که در جدول زیر نشان می‌دهد شاخص KMO مناسب و بیشتر از ۰/۶ می‌باشد و تعداد نمونه آماری برای تحلیل عاملی کافی می‌باشد همچنین مقدار سطح معناداری آزمون بارلت کمتر از ۰/۵ می‌باشد که نشان می‌دهد تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار مدل عاملی مناسب است.

جدول ۳- کفایت نمونه گیری

میزان شاخص KMO برای تعیین حدکفایت نمونه	تخمین کای اسکور	درجه آزادی	معناداری
۰/۹۱۷	۴۶۵۳/۹۷۰	۹۹۰	۰/۰۰۰

ماخذ: یافته‌های پژوهشگران تحقیق

در جدول ۴ اشتراک استخراجی عامل‌ها نشان داده شده است که میزان تبیین واریانس سوالات را نشان می‌دهد. اشتراک یک متغیر برابر است با مربع همبستگی چندگانه (R2) برای متغیرهای مربوطه با استفاده از عامل‌ها، در این مرحله عامل

هایی که مقادیر اشتراک استخراجی کوچک تر از ۰/۵ است حذف می‌گردد زیرا کوچک بودن این مقدار بدان معناست که عامل با هیچ یک ارتباط ندارد و این مرحله را تا آنجا ادامه داده که مقادیر استخراجی بیشتر از ۰/۵ باشد.

جدول ۴- نتایج مدل اولیه اشتراک استخراجی

عامل‌ها	اشتراک استخراجی	عامل‌ها	اشتراک استخراجی	عامل‌ها	اشتراک استخراجی
۱Q	۰/۳۸۹	Q۱۹	۰/۴۲۴	Q۳۷	۰/۶۲۸
۲Q	۰/۴۹۲	Q۲۰	۰/۵۹۶	Q۳۸	۰/۵۴۹
Q۳	۰/۴۷۸	Q۲۱	۰/۶۲۶	Q۳۹	۰/۵۱۵
Q۴	۰/۳۴۴	Q۲۲	۰/۵۴۶	Q۴۰	۰/۶۶۰
Q۵	۰/۶۰۷	Q۲۳	۰/۳۹۸	Q۴۱	۰/۶۸۹
Q۶	۰/۶۱۱	Q۲۴	۰/۵۵۴	Q۴۲	۰/۵۹۹
Q۷	۰/۶۱۸	Q۲۵	۰/۶۴۲	Q۴۳	۰/۴۹۹
Q۸	۰/۵۷۲	Q۲۶	۰/۴۷۸	Q۴۴	۰/۶۲۱
Q۹	۰/۵۳۵	Q۲۷	۰/۵۴۷	Q۴۵	۰/۶۷۲
Q۱۰	۰/۴۲۲	Q۲۸	۰/۵۸۱		
Q۱۱	۰/۵۲۷	Q۲۹	۰/۶۳۳		
Q۱۲	۰/۶۲۱	Q۳۰	۰/۶۶۲		
Q۱۳	۰/۵۸۳	Q۳۱	۰/۶۹۷		
Q۱۴	۰/۲۵۱	Q۳۲	۰/۶۱۷		
Q۱۵	۰/۵۰۲	Q۳۳	۰/۶۳۵		
Q۱۶	۰/۳۹۷	Q۳۴	۰/۵۴۲		
Q۱۷	۰/۵۴۹	Q۳۵	۰/۵۰۰		
Q۱۸	۰/۲۷۱	Q۳۶	۰/۵۴۱		

ماخذ: یافته‌های پژوهشگران تحقیق

با توجه به نتایج بدست آمده جدول شماره ۴، اشتراک استخراجی عامل‌هایی که کمتر از ۰/۵ بودند در این مرحله حذف شدند. عامل‌هایی که دارای اشتراک استخراجی کمتر از ۰/۵ بودند ۱-۲-۳-۴-۱۰-۱۴-۱۶-۱۸-۱۹-۲۳-۲۶ حذف گردید.

چون اشتراک اولیه اشتراک‌ها را قبل از استخراج عامل‌ها بیان می‌کند تمامی اشتراک‌های اولیه برابر یک است. هر چه مقادیر استخراجی بزرگ تر باشد عامل‌های استخراج شده، متغیرها را بهتر نمایش می‌دهند. اگر هر یک از مقادیر اشتراک

استخراجی بسیار کوچک باشند ممکن است استخراج عامل دیگری الزامی شود. در ستاده دوم باید مقادیر کمتر از ۰/۵ حذف می شد، این عمل برای کمترین مقدار شروع و دوباره مدل اجرا می شود و یکی یکی باید حذف گردد تا در مدل نهایی تمامی مقادیر بزرگ تر از ۰/۵ باشد. مدل نهایی با حذف سوالاتی که کمتر از ۰/۵ بودند در جدول ۹ نمایش داده شده است.

جدول ۵- مدل نهایی اشتراک استخراجی

اشتراک استخراجی	عاملها	اشتراک استخراجی	عاملها	اشتراک استخراجی	عاملها
۰/۶۳۰	Q۳۷	-	Q۱۹	-	۱Q
۰/۵۴۲	Q۳۸	۰/۵۹۸	Q۲۰	-	۲Q
۰/۵۱۴	Q۳۹	۰/۶۶۲	Q۲۱	-	Q۳
۰/۶۶۵	Q۴۰	۰/۵۷۹	Q۲۲	-	Q۴
۰/۶۹۹	Q۴۱	-	Q۲۳	۰/۶۰۸	Q۵
۰/۶۰۹	Q۴۲	۰/۵۵۴	Q۲۴	۰/۶۶۸	Q۶
۰/۵۲۱	Q۴۳	۰/۶۴۱	Q۲۵	۰/۶۵۱	Q۷
۰/۵۹۵	Q۴۴	-	Q۲۶	۰/۵۶۱	Q۸
۰/۶۷۳	Q۴۵	۰/۵۵۵	Q۲۷	۰/۵۷۸	Q۹
		۰/۵۷۴	Q۲۸	-	Q۱۰
		۰/۶۵۶	Q۲۹	۰/۵۴۸	Q۱۱
		۰/۶۵۰	Q۳۰	۰/۶۶۴	Q۱۲
		۰/۶۸۷	Q۳۱	۰/۶۰۲	Q۱۳
		۰/۶۴۵	Q۳۲	-	Q۱۴
		۰/۶۵۴	Q۳۳	۰/۵۰۴	Q۱۵
		۰/۵۷۲	Q۳۴	-	Q۱۶
		۰/۵۱۰	Q۳۵	۰/۵۲۹	Q۱۷
		۰/۵۴۸	Q۳۶	-	Q۱۸

ماخذ: یافته های پژوهشگران تحقیق

ماتریس چرخش یافته در این ماتریس مشخص می شود منظور بزرگ ترین عدد هر عامل را در هر سطر مشخص کرده و که هر یک از عامل ها در کدام دسته قرار می گیرد برای این در دسته مربوطه قرار داده شد.

جدول ۶- ماتریس چرخش یافته بارهای عاملی سوالات مقیاس

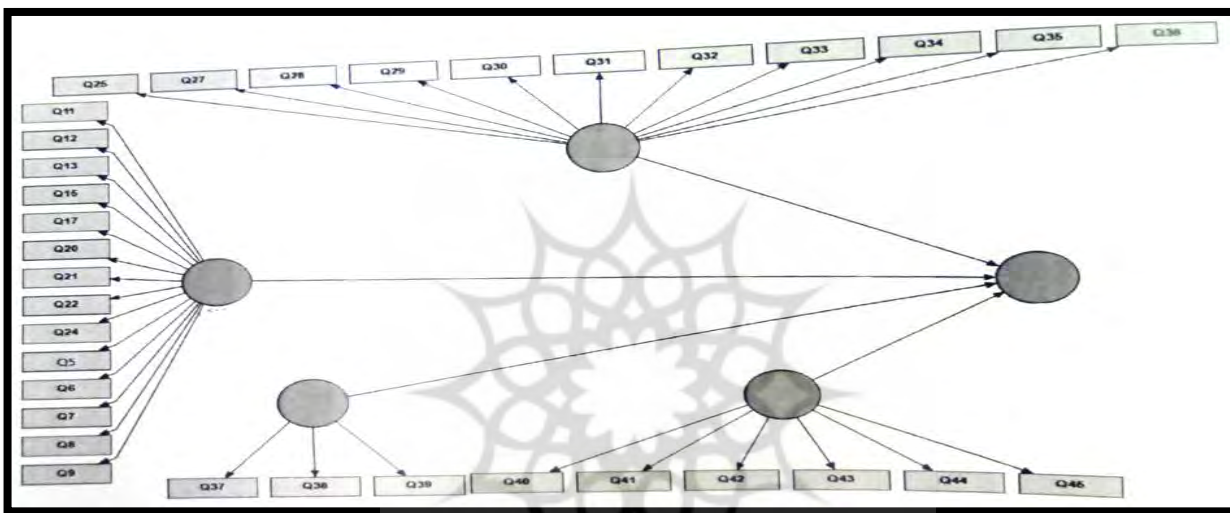
سوال	عامل ۱	عامل ۲	عامل ۳	عامل ۴	سوال	عامل ۱	عامل ۲	عامل ۳	عامل ۴
۵	-۰/۷۲۱				۲۹				
۶	-۰/۷۴۰				۳۰				
۷	-۰/۷۸۸				۳۱				
۸	-۰/۷۷۶				۳۲				
۹	-۰/۶۵۲				۳۳				
۱۱	-۰/۷۳۲				۳۴				
۱۲	-۰/۶۷۴				۳۵				
۱۳	-۰/۷۴۹				۳۶				
۱۵	-۰/۶۹۳				۳۷				
۱۷	-۰/۶۲۱				۳۸				
۲۰	-۰/۶۲۹				۳۹				
۲۱	-۰/۷۴۲				۴۰				
۲۲	-۰/۷۶۷				۴۱				
۲۴	-۰/۷۴۷				۴۲				
۲۵	-۰/۷۷۵				۴۳				
۲۷	-۰/۵۱۲				۴۴				
۲۸	-۰/۵۹۳				۴۵				

ماخذ: یافته های پژوهشگران تحقیق

همچنین مضمون گویه (ماموریت و استراتژی) جزو بُعد ساختاری بود که به بعد محتوایی تعلق گرفت. برای پاسخ به تاثیرگذاری عوامل بر طراحی الگو از تکنیک تحلیل عاملی استفاده شد که در برگزیده نتایج زیر بود.

با توجه به بیان مدل در بخش کیفی و اصلاح عوامل آن و همچنین نام گذاری بعدها، این مرحله به دست آوردن تخمین پارامترهای آزاد از روی مجموعه ای از داده های مشاهده شده است. روش های تکراری از قبیل پیشینه دست نمایی یا حداقل مجذورهای تعمیم یافته و یا روش حداقل مربعات جزئی جهت تخمین مدل مورد استفاده قرار گرفت. شکل ۱ مدل مفهومی پژوهش در نرم افزار PLS را نشان می دهد:

همانطور که در جدول شماره ۶ نشان داده شد مولفه یک مبتنی بر عامل های ۵-۶-۷-۸-۹-۱۱-۱۲-۱۳-۱۵-۱۷-۲۰-۲۱-۲۲-۲۴ که بر اساس میانی، روش شناسی سیستمی نرم و نقشه نگاشت شناختی به ترتیب مولفه ساختاری، نام گذاری شد، عامل دو مبتنی بر مضمون سوالات ۲۵-۲۷-۲۸-۲۹-۳۰-۳۱-۳۲-۳۳-۳۴-۳۵-۳۶ مولفه محتوایی نام گذاری شد. عامل سه مبتنی بر مبتنی بر مضمون سوالات ۴۰-۴۱-۴۲-۴۳-۴۴-۴۵- مولفه زمینه ای نام گذاری شد. عامل چهار مبتنی بر مضمون سوالات ۳۷-۳۸-۳۹ مولفه معنایی نامگذاری شد. در بخش کیفی مضمون گویه (انگیزش) در بعد ساختاری قرار گرفته بود که با توجه به کمی شدن به بعد زمینه ای تعلق گرفت.

شکل ۱. مدل پژوهش در نرم افزار PLS

ماخذ: یافته های پژوهشگران تحقیق

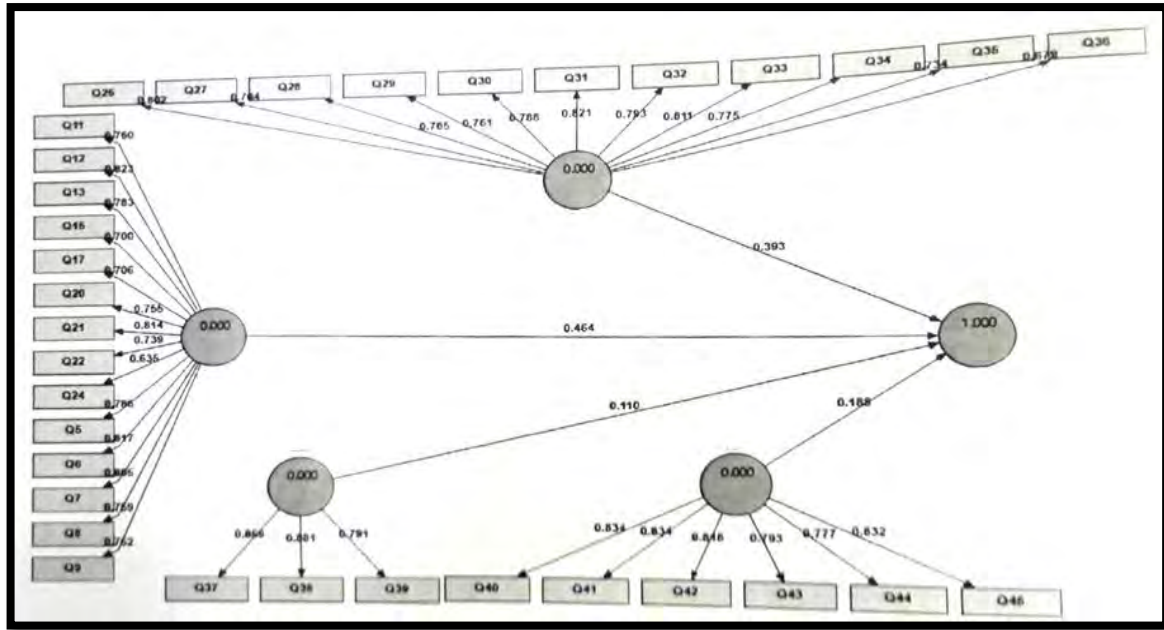
چگونگی آزمون و روش های ارزیابی مدل سنجشی انعکاسی

مدل در حالت تخمین ضرایب استاندارد نیز دیده می شود اعداد یا ضرایب به دو دسته تقسیم می شوند. دسته اول تحت عنوان معادلات اندازه گیری هستند که روابط بین متغیرهای پنهان و متغیرهای آشکار می باشند. این معادلات را اصطلاحاً بار عاملی گویند. دسته دوم معادلات ساختاری هستند که روابط بین متغیرهای پنهان و پنهان می باشند و برای آزمون فرضیه ها استفاده می شوند. به این ضرایب اصطلاحاً ضرایب مسیر گفته می شود. با توجه مدل در حالت تخمین می توان بارهای عاملی و ضرایب را برآورد کرد.

شکل ۲ مدل پژوهش در حالت تخمین استاندارد را نشان می دهد.

در مدلسازی معادلات ساختاری به قسمتی از مدل که شامل متغیرهای مشاهده پذیر و شاخص های مدل می باشد، مدل سنجشی انعکاسی گفته می شود و به قسمت دیگر مدل که رابطه متغیرهای پنهان مدل اشاره دارد، مدل سنجش شکل دهنده می گویند.

اولین عاملی که در ارزیابی مدل های انعکاسی باید مورد توجه قرار گیرد، تک بعدی بودن شاخص هاست این بدین معنی است که هر شاخصی در مجموعه شاخص ها باید با یک مقدار بار عاملی بزرگ تنها به یک بعد یا متغیر نهفته بارگذاری گردد. بدین منظور بارهای عاملی بالای ۰.۶۰ درصد قابل قبول معرفی می شود همان طور که در شکل

شکل ۲- مدل پژوهش در حالت تخمین استاندارد

ماخذ: یافته های پژوهشگران تحقیق

PLS بارهای عاملی مدل اندازه گیری برای ابعاد استخراج شد. در جدول ۷ نتایج بارهای عاملی آورده شده است. تمامی ضرایب در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار می باشند؛ بنابراین نتایج حاصله از بارهای عاملی روایی بالای مدل را تایید می کند.

بر اساس بارهای عاملی شاخصی که بیشترین بار عاملی را داشته باشد، در اندازه گیری متغیر مربوطه سهم بیشتری دارد و شاخصی که ضرایب کوچک تری داشته باشد سهم کمتری را در اندازه گیری سازه مربوطه ایفا می کند. به کمک نرم افزار

جدول ۷- نتایج بار عاملی

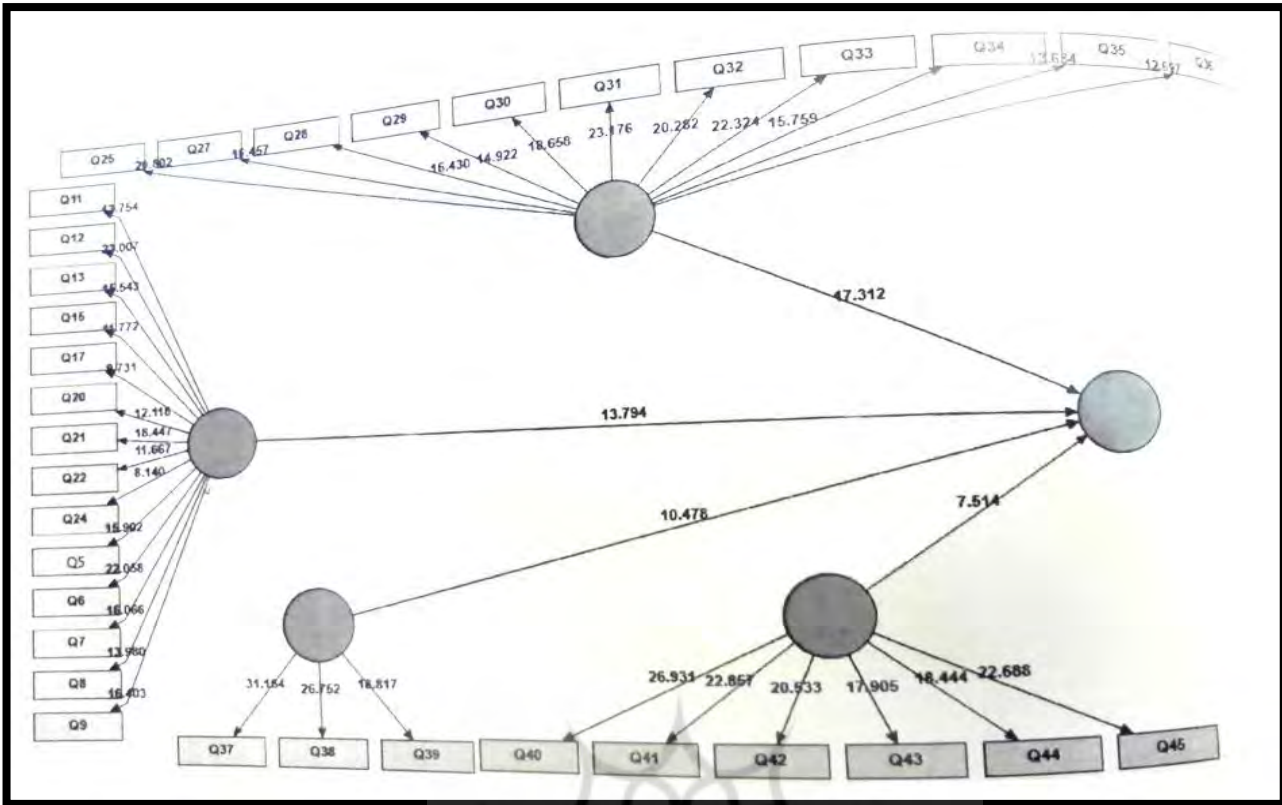
سوال	مضمون گویه ها	عامل ۱	عامل ۲	عامل ۳	عامل ۴	سوال	مضمون گویه	عامل ۱	عامل ۲	عامل ۳	عامل ۴
۵	تکنولوژی (فناوری اطلاعات، ارتباطات، PMIC، ارزیابی عملکرد، مدیریت دانش ...)	۰/۷۸۶				۲۹	عوامل ارتباطات	۰/۷۶۱			
۶	تشکیلات و ساختار(چارت، سلسله مراتب کاری، تاکید بر وظایف و تناسب اختیار ..)	۰/۸۱۷				۳۰	عوامل قانونی	۰/۷۸۸			
۷	منابع مالی (تخصیص بودجه، تنوع و حمایت از مراحل رشد)	۰/۸۰۵				۳۱	عوامل محیطی	۰/۸۲۱			
۸	منابع انسانی	۰/۷۵۹				۳۲	مردم و مشتریان	۰/۷۹۳			
۹	بهروری	۰/۷۵۲				۳۳	رقبا	۰/۸۱۱			
۱۱	کنترل و نظارت (استانداردها و الگوی مطلوب...)	۰/۷۶۰				۳۴	چشم انداز	۰/۷۷۵			
۱۲	توسعه دهندگان (سازندگان، پیمانکاران، نوآوران...)	۰/۸۲۳				۳۵	ماموریت و استراتژی	۰/۷۳۴			
۱۳	فرایند و سیستم	۰/۷۸۳				۳۶	فرایندها و سیستم	۰/۶۷۹			

۰/۸۵۹	جهت گیری ارزشی	۳۷	۰/۷۰۰	قطب های علمی (دانشگاه ها و مراکز علمی و پژوهشی)	۱۵
۰/۸۸۱	آینده نگری	۳۸	۰/۷۰۶	فنی (تمرکززدایی، چابکی سازمانی، شفافیت، ...)	۱۷
۰/۷۹۱	عاملان و نقش آفرینان اصلی	۳۹	۰/۷۵۵	نوآوری (آزادی عمل، کوشش نوآور، ریسک پذیری)	۲۰
۰/۸۳۴	آموزش و بالندگی حرفه ای (یادگیری و دانش افزایی)	۴۰	۰/۸۱۴	تیم گرایی	۲۱
۰/۸۳۴	انگیزش (حقوق، دستمزد، انضباط اداری (.....)	۴۱	۰/۷۳۹	همیاری و هماهنگی	۲۲
۰/۸۱۸	حمایت	۴۲	۰/۶۳۵	امکانات فیزیکی	۲۴
۰/۷۹۳	اهداف	۴۳	۰/۸۰۲	عوامل سیاسی(شایسته سالاری، تدوین و بازنگری جهت تناسب وظایف و نقش دولت با قانون اساسی در ارتباط با ماموریت سازمانی)	۲۵
۰/۷۷۷	گزینش صحیح	۴۴	۰/۷۶۴	عوامل اقتصادی (ملاحظات مالیاتی، ثبات سیاسی دولت جهت سرمایه گذاری)	۲۷
۰/۸۳۲	تجربیات	۴۵	۰/۷۶۵	عوامل اجتماعی (فرهنگ سازی، تمایل به مشارکت، آزاد اندیشی)	۲۸

ماخذ: یافته های پژوهشگران تحقیق

و معادلات ساختاری (ضرایب مسیر) را با استفاده از آماره t آزمون کرد. بر طبق مدل ضریب مسیر و بار عاملی در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار می باشد و در اندازه گیری سازه های خود سهم معناداری را ایفا می کنند.

پس از اجرا براساس خروجی ها، از آنجایی که متغیرهای مشاهده شده به طور شایسته متغیر نهایی خود را اندازه گیری می کردند، از تحلیل نهایی حذف نشدند. شکل ۳ مدل پژوهش را در حالت معناداری ضرایب نشان می دهد. این مدل در واقع تمامی معادلات اندازه گیری بارهای عاملی

شکل ۳- مدل پژوهش در حالت معناداری ضرایب

ماخذ: یافته های پژوهشگران تحقیق

پایایی و روایی مدل اندازه گیری پایایی سازگاری درونی

مقادیر ضرایب پایایی سازگاری درونی در جدول ۸ نمایش داده شده است.

در مدل اندازه گیری انعکاسی اولین معیاری که سنجیده می شود پایایی سازگاری درونی است. آلفا شاخصی کلاسیک برای تحلیل پایایی و براساس همبستگی درونی معرف ها ارائه می شود.

جدول ۸- مقادیر ضرایب پایایی سازگاری درونی

آلفای کرونباخ	متغیرها	ردیف
۰/۸۴۶۸	عوامل ساختاری	۱
۰/۸۱۱۵	عوامل محتوایی	۲
۰/۸۶۶۷	عوامل معنایی	۳
۰/۸۵۴۳	عوامل زمینه ای	۴

ماخذ: یافته های پژوهشگران تحقیق

آلفای به دست آمده، می توان استنباط نمود که مدل از پایایی سازگاری درونی برخوردار است.

همانطور که در جدول مشاهده می گردد مقادیر آلفای کرونباخ برای تمامی متغیرها بالای ۰/۷ می باشد و بر اساس ضرایب

پایایی مرکب

سازه با شاخص هایش و در مخرج کسر، واریانس سازه با شاخص هایش به اضافه مقدار خطای اندازه گیری می آید. مقدار بیشتر از ۰/۷ نشان از پایداری و مقدار کمتر از ۰/۶ عدم وجود پایایی را نشان می دهد.

برتری این معیار نسبت به آلفای کرونباخ در این است که پایایی سازه ها نه به صورت مطلق بلکه باتوجه به همبستگی سازه هایشان با یکدیگر محاسبه می گردد. مقدار CR یک سازه از یک نسبت حاصل می شود که در صورت کسر، واریانس بین یک

تمامی مقادیر در این جدول بالاتر از ۰/۶ می باشند که نشان می دهد مدل از پایایی ترکیبی خوبی برخوردار است.

جدول ۹ مقادیر ضرایب دیلون- گلدشتاین (پایایی مرکب) را نشان می دهد. در جدول زیر همانطور که مشاهده می گردد

جدول ۹- مقادیر ضرایب پایایی مرکب

ردیف	متغیرها	پایایی مرکب
۱	عوامل ساختاری	۰/۶۷
۲	عوامل محتوایی	۰/۷۰
۳	عوامل معنایی	۰/۷۱
۴	عوامل زمینه ای	۰/۶۶

ماخذ: یافته های پژوهشگران تحقیق

تجزیه و تحلیل روایی ابزار اندازه گیری بررسی روایی همگرا

latent می توان به طور میانگین بیش از نیمی از پراکندگی معرف هایش را تبیین کند همانطور که در جدول AVE مشاهده می شود، کلیه مقادیر برای متغیرهای تحقیق بزرگ تر از ۰/۵ می باشد با توجه به مقادیر نشان داده شده در جدول ۱۰ می توان گفت که مدل از روایی همگرایی مطلوبی برخوردار است.

برای اعتبار همگرا حداقل مقدار AVE برابر با ۰/۵ بیانگر اعتبار همگرایی کافی است به این معنی که یک متغیر مکنون

جدول ۱۰- مقادیر ضرایب روایی همگرا

ردیف	متغیرها	روایی
۱	عوامل ساختاری	۰/۸۰
۲	عوامل محتوایی	۰/۸۲
۳	عوامل معنایی	۰/۸۲
۴	عوامل زمینه ای	۰/۷۵

ماخذ: یافته های پژوهشگران تحقیق

بررسی روایی واگرا

AVE را محاسبه و سپس مقادیر به دست آمده را بر روی قطر ماتریس LATENT VARRIABLE CORRELATION جایگزین که در جدول ۱۱ نمایش داده شده است .

منظور از روایی واگرا این است که آیتم ها با معرف های مربوط به یک متغیر فقط همان متغیر را بسنجند. در تحلیل PLS جذر AVE یک متغیر باید با میزان همبستگی آن متغیر با سایر متغیرهای تحقیق بزرگ تر باشد. در این مرحله ابتدا جذر مقادیر

جدول ۱۱- مقادیر ضرایب روایی واگرا

ردیف	متغیرها	روایی
۱	عوامل ساختاری	۰/۷۱۵۴
۲	عوامل محتوایی	۰/۷۷۶۷
۳	عوامل معنایی	۰/۷۸۱۱
۴	عوامل زمینه ای	۰/۷۳۰۴

ماخذ: یافته های پژوهشگران تحقیق

بزرگ تر می باشد که نشان دهنده مناسب بودن روایی و واگرایی مدل می باشد.

در جدول ۱۲ همبستگی متغیرها با یکدیگر همانطور که مشاهده می گردد مقادیر جذر AVE قرار گرفته بر روی قطر ماتریس همبستگی از مقادیر همبستگی آن متغیر با سایر متغیرها

جدول ۱۲- همبستگی متغیرها

متغیرها	عوامل ساختاری	عوامل محتوایی	عوامل معنایی	عوامل زمینه ای
عوامل ساختاری	۰/۷۱۵	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
عوامل محتوایی	۰/۴۸۵	۰/۷۷۶	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
عوامل معنایی	۰/۶۰۳	۰/۳۶۹	۰/۷۸۱	۰/۰۰۰
عوامل زمینه ای	۰/۵۴۴	۰/۵۴۷	۰/۴۶۹	۰/۷۳۰

ماخذ: یافته های پژوهشگران تحقیق

مدل تاثیر بعد ساختاری، محتوایی، معنایی، زمینه ای مثبت و معنادار می باشد، زیرا ضرایب به دست آمده مثبت می باشد و آماره آخراج از بازده منفی ۱/۹۶ تا مثبت ۱/۹۶ قرار گرفته است.

پاسخ به فرضیات پژوهش بر اساس روش کمترین توان دوم جزئی

طبق نتایج بدست آمده در جدول ۱۳ از ضریب مسیر و آماره t و همچنین در مدل پژوهش و ضرایب معناداری فرضیه ها در

جدول ۱۷- اثرات مستقیم آماره t و نتیجه

ردیف	فرضیه تحقیق	ضریب مسیر β	آماره t	معنی داری	نتیجه فرضیه تحقیق
۱	تاثیر عوامل ساختاری	۰/۴۶۴	۱۳/۷۹۴	sig. ۰,۰۵	تایید می شود (قبول)
۲	تاثیر عوامل محتوایی	۰/۳۹۳	۱۷/۳۱۲	sig < ۰,۰۵	تایید می شود (قبول)
۳	تاثیر عوامل معنایی	۰/۱۱۰	۱۰/۴۷۸	sig < ۰,۰۵	تایید می شود (قبول)
۴	تاثیر عوامل زمینه ای	۰/۱۸۸	۷/۵۱۴	sig < ۰,۰۵	تایید می شود (قبول)

ماخذ: یافته های پژوهشگران تحقیق

نتایج آزمون فریدمن:

نتایج آزمون فریدمن مربوط به اولویت بندی موانع مشارکت بر حضور موثر زنان در تفسیر قانون اساسی در جداول زیر نشان داده شده است.

۱۴- نتایج آزمون فریدمن (میانگین رتبه های متغیرها)

ردیف	متغیرها	میانگین رتبه	کای دو	درجه آزادی	معناداری	میزان خطا	نتیجه آزمون
۱	عوامل ساختاری	۲/۲۹	۱۰/۱۳۶	۳	۰/۰۱۷	۰/۰۵	H۰ رد
۲	عوامل محتوایی	۲/۴۰					
۳	عوامل معنایی	۲/۶۸					
۴	عوامل زمینه ای	۲/۶۴					

ماخذ: یافته های پژوهشگران تحقیق

عوامل به ترتیب عوامل معنایی-زمینه ای-محتوایی- ساختاری بیشترین تا کمترین تاثیر را داشتند.

چنانچه در جدول ملاحظه می شود به دلیل اینکه سطح معناداری آزمون فریدمن کمتر از ۰/۰۵ است، پس میزان تاثیر گذاری هر یک از عوامل تاثیرگذار تفاوت معناداری وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

آن استنباط و استخراج نماید. تعیین مقام مفسر و روش های تفسیری وی در سنجش عناصر متن (تفسیر مضیق) و گزینش تفسیر قانون محور با توجه به مقتضیات جامعه و برتر دانستن تفسیر موسع یا نهاد محور نیز برگرفته از نظام ارزشی جامعه، بستر فرهنگی، عناصر اقتصادی و چگونگی روبرو قوا در درون نظام سیاسی است. بیش از دو دهه از طرح موضوع زنان در توسعه در

تفسیر درست و صحیح قانون نیازمند به کارگیری روش های تفسیری متناسب با اهداف و نیازهای یک جامعه و منطبق با مبانی ارزشی و آرمانی آن نظام حقوقی است تا بتواند بر اساس مجموعه داده هایی که نظام حقوقی پیش روی او قرار داده و با بهره گیری از الفاظ و عبارت قانون، قصد قانونگذار و مصالح و مقتضیات روز جامعه پاسخی متناسب با کلیت نظام حقوقی و هم راستا با اهداف

حقوق انسانی، سیاسی اقتصادی و فرهنگی برخوردارند، مشروط به اینکه موازین اسلام را رعایت نمایند، پس بحث توجه و پیاده سازی موضوع است. آنچه از تحقیق بر آمد شامل مواردی بود که در ادامه می آید: بعد ساختاری (متشکل از تکنولوژی، تشکیلات و ساختار، منابع مالی، منابع انسانی، بهروری، کنترل و نظارت، توسعه دهندگان، فرایند، قطب های علمی، فنی، نوآوری، تیم گرایی، همیاری و هماهنگی، امکانات فیزیکی)، بعد محتوایی (متشکل از عوامل سیاسی، عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی، عوامل ارتباطات، عوامل قانونی، عوامل محیطی، مردم، رقبا، چشم انداز، فرایند و سیستم)، بعد معنایی (متشکل از جهت گیری ارزشی، آینده نگری، عاملان و نقش آفرینان اصلی)، بعد زمینه ای (آموزش و بالندگی حرفه ای، حمایت، اهداف، گزینش صحیح، تجربیات). اما با کمی شدن مضمون گویه انگیزش که در بعد ساختاری بود در بعد زمینه ای جای گرفت، مضمون گویه ماموریت و استراتژی در بعد ساختاری بود که در بعد محتوایی قرار گرفت. همچنین جهت بررسی موانع تاکید بر نقش بازیگران موثر بر این حوزه است. برای مدیریت و تعیین نقش ها و کارکردهای هر یک از این بازیگران به وجود سیاست های انسجام بخش نیاز است، بنابراین تدوین سیاست های مبتنی بر اسناد بالادستی مرتبط به منظور تفکیک وظایف هر یک از بازیگران و نحوه ی ارتباط و تعاملات آن ها با یکدیگر باید در دستور کار قرار گیرد. در مدل ارائه شده علی رغم وجود نظرات و تجربیات معتبر در حوزه ی طراحی و تدوین و برنامه های حقوقی در کشور تاکنون مطالعاتی با عمق و وسعت طراحی این الگوی در بخش حقوقی کشور انجام نگرفته است. این مدل همچنان نیازمند نقد و نظر خبرگان می باشد و مسلماً این نقدها می تواند منجر به طراحی الگوی جامع و بی نقص تر از آنچه ارائه شده است، گردد.

موزانگازا و چیتوا نشان داد که مسائل سیاسی قوانین و آنچه که از روی سازمان های دولتی تعیین می شود بدون شک بر طراحی تاکید فراوانی دارد و این موارد می تواند شامل قوانین رسمی و غیر رسمی باشد که بر محیط فعالیت موثر است. برخی از عوامل موثر بر فاکتورهای سیاسی تاثیر گذار در طراحی سیاست های مالیاتی، قوانین کار، تعرفه ها، ثبات سیاسی، چارچوب تعیین شده از قبل خواهد بود.

در جمهوری اسلامی ایران، مجلس شورای اسلامی مرجع رسمی و قانونی برای تفسیر قانون عادی است. اصل ۷۳ می گوید:

« شرح و تفسیر قوانین عادی در صلاحیت مجلس شورای اسلامی است...». معمولاً بهترین مرجع برای تفسیر یک سخن، گوینده آن است. پیشنهاد می شود با توجه به دقت و جزئیات نگری که زنان در این امر دارند و تاکید می کنند که خود قانون اساسی

سطح کلان می گذرد. پیامد آن در کشورهای مختلف جهان نهادهای خاصی از دفتر تا وزارتخانه را برای نهادی شدن امور زنان و بررسی نیاز و شرکت آنها در حیات جامعه تشکیل داده است. بر این باوریم که برنامه های توسعه و تغییر بدون حضور زنان بی معناست و از سویی بر اساس دستاوردها، مشخص است که زنان باید در فرآیند توسعه، مشارکت برابر داشته باشند ولی نکته اساسی آن است که ماهیت گسترده مشارکت سیاسی زنان از جامعه ای به جامعه دیگر متفاوت است. عدالت و توازن، زمانی قابل دستیابی است که هر دو جنس با توجه به علایق، تمایلات، بهره وری و کارایی در فضای اجتماعی و اقتصادی و حتی سیاسی و کلان ظاهر شده و نقش آفرینی کنند. مباحث ذکر شده بر این واقعیت تاکید می کند که چشم پوشی از نقایص بزرگ جامعه و حل یک جانبه مشکلات زنان، آن هم به گونه ای فردی و فارغ از دغدغه های گروهی، بی تردید در همه ابعاد به خصوص سیاسی راه گشا نخواهد بود. می دانیم که زنان نسبت به گذشته توانستند در پوشش و افزایش ظرفیت نظام سیاسی و در نهایت توسعه سیاسی نقش تعیین کننده ای ایفا نمایند اما این مسیر هم چنان نیاز به پیمودن دارد.

با توجه به دیدگاه های نظری، تئوری ها و پیشینه مورد بررسی و فرضیه تحقیق، می توان نتیجه گرفت که زنان بر حاکمیت قانون، مشارکت سیاسی و انتخابات، احزاب سیاسی و آزادی مطبوعات و در نهایت توسعه فرهنگ سیاسی و توسعه جامعه مدنی تأثیر ارزنده ای داشته اند اما جای اصلی آن ها در تفسیر قانون اساسی ابهام داد که موانع آن بیرون کشیده شد؛ لذا معتقدیم که این مسیر هم چنان نیاز به توجه و ممارست دارد و گام برداشتن در این مسیر از اهم ضروریات توسعه به شمار می آید.

اصول متعددی از قانون اساسی، به تشریح رابطه زنان و قانون گذاری پرداخته است. در این اصول، دو مسئله کلی در رابطه با تحقیق ما قابل استنباط است:

۱- بر پایه قانون اساسی، اعضای شورای نگهبان که به عنوان بخشی از قوه مقننه و به مدت شش سال برگزیده می شوند، لزومی ندارد که مرد باشند، بلکه شش نفر فقیه شورای نگهبان باید عادل و آگاه به مقضیات زمان و مسائل روز و شش نفر حقوقدان و متخصص در یکی از رشته های حقوقی و نیز مسلمان باشند. پس قانون اساسی نمی گوید که در مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان حتماً مردان و یا حتماً زنان حضور یابند، بلکه بر انتخاب شایستگان و افراد ذی صلاح تأکید می ورزد پس با برطرف شدن موانع ممکن است امکان حضور آن ها فراهم آید.

۲- زنان منعی برای مشارکت در امر تفسیر قانون ندارند. هیچ یک از اصول قانون اساسی، زنان را از تفسیر منع نکرده است زیرا همه افراد ملت اعم از زن و مرد در حمایت قانون قرار دارند و از همه

با توجه به قطعی نبودن بسیاری از متغیرهای مدل، پژوهشگران آتی می‌توانند مسئله پژوهش را با استفاده روش نگاشت فازی انجام دهند، پژوهشگران آتی می‌توانند با استخراج قوانین متعدد(اگر آنگاه) از مدل اخیر نسبت به طرح ریزی سیستم استنتاج فازی اقدام نمایند، از اقدام متدلوژی توسعه داده شده اخیر استفاده ترکیبی OMT/SODA به نتایج مهمی دست یابند. از آنجایی که اجازه تفسیر مستلزم همگون سازی و مطابقت ویژگی‌ها با شرایط جامعه حقوقی کشور می‌باشد، انجام یک تحقیق تکمیلی برای بررسی نظرات در این رابطه پیشنهاد می‌شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در این پژوهش همه موارد مربوط به اخلاق پژوهش رعایت شده است.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تامین شد.

مشارکت نویسندگان

طراحی و ایده پردازی: سارا دیبانی، محمدکاظم کاوه پیشقدم، غلامحسین مسعود
روش‌شناسی و تحلیل داده‌ها: سارا دیبانی، محمدکاظم کاوه پیشقدم، غلامحسین مسعود
نظارت و نگارش نهایی: سارا دیبانی، محمدکاظم کاوه پیشقدم، غلامحسین مسعود

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

- 1- AbbasNia, A., & Mosafa, N. *women's political participation in Islamic Republic of Iran in sign of women's empowerment theory in period of 1375 to 1384*. (2012). Tehran, Tehran, Iran: Women's research magazine. Retrieved from
- 2- Ameri, M., Sohrabi Renani, M., Hosseini Rad, M., & Daei, F. *Obstacles in the way of women's participation in cultural activities*. (2015). Khorasegan: Cultural Management.
- 3- Asqari Shoorestani, M. *A survey and realize of guard council interpretive*

به مشارکت سیاسی زنان دارد و حضور زنان در عرصه‌های مختلف جمهوری اسلامی ایران، منشأ تحولات و تأثیر فراوان در عرصه انتخاب کارگزاران حکومتی بوده است قوانینی جهت حضور بیشتر آن‌ها جهت تفسیر وضع گردد.

باید بیان نمود که سیاست رویه‌ای و نظرات شورای نگهبان در خصوص حمایت از حقوق زنان و منع تبعیض نسبت به آنان به صورت دقیقی ترسیم نشده است. شورای نگهبان به مقتضیات زمان و مکان و پویایی فقه بی‌توجه بوده است و با ارائه لفظی از اصول قانون اساسی راه را بر حمایت از حقوق زنان بسته است. می‌توان گفت مجالس قانون‌گذار و دولت نیز باید در حمایت از حضور آن‌ها در این امر کمک کنند چرا که تا کنون تمامی موارد در حد نوشته و پژوهش بوده و عملی نگردیده است و حتی در دوره دوم هم با مخالفت جدی خود شورای رو به روشده است، اما تغییرات قانون مدنی و تعامل با شورای نگهبان و اصرار مجلس به برخی از آنان می‌تواند الگوی قابل توجهی برای تلاش جهت حضور آنها فراهم آورد.

متغیرهای موانع نامحدود هستند اما در زیر مجموعه موارد گفته شده قرار می‌گرفت و با توجه به نظر خبرگان نیازی به دوباره‌گویی نبود. همچنین می‌توان گفت که در اغلب موارد امکان یک پیش‌بینی از روند تغییرات در آینده با دقت بالا غیر ممکن است؛ در چنین مواردی استفاده از رویکرد سیستمی نرم SSM توصیه می‌گردد.

قابل ذکر است در طراحی آنچه که در بخش کیفی به دست آمد وارد بخش کمی گردید. در بخش کمی توجه به عوامل زمینه‌ای، محتوایی، ساختاری از اهمیت بسیاری برخوردار است. هر یک از عوامل یاد شده دربرگیرنده گویه‌هایی هستند که با پایش و رصدکردن وضعیت آن‌ها در دوره‌های زمانی مشخص، امکان مدیریت و برنامه‌ریزی برای سران، مدیران و مسئولین فراهم خواهد شد. بدین ترتیب با توجه به نتایج می‌توان الگوی تحقیق را مبنایی مناسب جهت سیاست‌گذاری به کار برد.

opinion in sign of interpreting communication. (2013). Tehran,

Iran/Tehran: Emam Sadeq University. Retrieved from

4- Bahadori Jahromi, M. *Requisite in interpreting of basic law based on the functions and concept of interpretation in Islamic laws system*. (2016). Tehran, Iran/Tehran: Tehran University.

5- Esfandiarizadeh Maleki, S. *Study and research about obstacles and difficulties in the way of women's political and social participation in the society*. (2015). Tehran, Iran/Tehran: National congress of

women's role and position in Jahadi management in Heidarie City.

6- Fe'li, H. *Analyze the basic law interpretation approaches by case-study in*

guard council's approaches. (2017). Tehran, Tehran, Iran: Qarchak University.

7- Nikogoftar Safa, H., & Habibzadeh, T. *Authorities of Interpretation of Constitution in Iran and the United States. (2009).* Tehran, Tehran, Iran: University.

